

Biroului Permanent al Parlamentului

Republicii Moldova

În temeiul art. 73 din Constituția Republicii Moldova și conform art. 47 din Regulamentul Parlamentului, se prezintă Parlamentului spre examinare, cu titlu de inițiativă legislativă, proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative.

Anexă:

1. Proiect de lege
2. Notă informativă

Deputați în Parlament:

LEGE**pentru modificarea și completarea unor acte legislative**

Parlamentul adoptă prezenta lege organică

Art.I. – Codul electoral al Republicii Moldova nr. 1381-XIII din 21 noiembrie 1997 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 1997, nr. 81, art. 667), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 1, după noțiunea „circumscripție electorală” se introduce noțiunea „Circumscripție uninominală” cu următorul cuprins:

„*Circumscripție uninominală* – circumscripție electorală în care se organizează și se desfășoară alegerile unui singur mandat de deputat în Parlament, pe baza votului majoritar;”

La noțiunea „concurenți electorali” prima liniuță va avea următorul cuprins:

„– candidații pentru funcția de deputat în Parlament, desemnați de partidele politice, alte organizații social-politice și blocurile electorale sau independenți, înregistrați de consiliile electorale de circumscripție respective – în cazul alegerilor parlamentare;”

Noțiunea „revocare” va avea următorul cuprins:

„*revocare (ridicare a mandatului)* – retragere de către instanța de judecată a mandatului persoanei care ocupă o funcție publică eligibilă, precum și ridicare a mandatului deputatului în Parlament sau primarului prin referendum local.”

2. La articolul 22 lit. t) va avea următorul cuprins:

„t) asigură organizarea alegerilor parțiale pentru funcția de deputat în Parlament și a referendumurilor locale de revocare a deputatului în condițiile prezentului cod.”

3. La articolul 26 alineatul (1) lit. c) se completează, la final, cu textul: „în condițiile prezentului cod.”

4. La articolul 27 după alineatul (1) se introduce alineatul (1¹) cu următorul cuprins:

„(1¹) Particularitățile constituirii circumscripțiilor electorale uninominale, precum și a consiliilor electorale respective sunt prevăzute la articolele 74 și 75”

5. La articolul 28, litera g) după cuvântul „candidații” se introduc cuvintele „inclusiv cei”.

La litera h), textul „în alegerile locale” se exclude.

6. Articolul 29¹

Se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Particularitățile constituirii și funcționării secțiilor de votare din străinătate în cazul alegerilor parlamentare sunt prevăzute de prezentul cod.”

7. La articolul 38² alin. (1) după cuvântul „candidații” introduc cuvintele „inclusiv cei”

La alineatul (5) prima propoziție cuvintele „Candidații independenți” se înlocuiesc cu cuvintele „Candidații la funcția de deputat în Parlament, inclusiv cei independenți în alegerile parlamentare, precum și candidații independenți”

8. La articolul 39:

alineatul (7) se completează în final cu textul: „În cazul alegerilor parlamentare, certificat pentru drept de vot se eliberează dacă noul domiciliu este pe teritoriul aceleiași circumscripții uninominale.”

9. La articolul 41

La alineatul (3) după cuvintele „se depun” se introduce cuvântul „personal”

la lit. a) cuvintele „candidaților la alegerile în Parlament și ale” se exclud.

lit. b) va avea următorul cuprins:

„b) declarațiile candidaților la funcția de deputat în Parlament, candidaților pentru funcțiile de primar și consilier al consiliului local în cazul alegerilor locale se depun la consiliile electorale de circumscripție respective.”

10. La articolul 42

Titlul articolului va avea următorul cuprins:

”Colectarea semnăturilor în susținerea candidaților, inclusiv cei independenți și pentru inițierea referendumului”

alineatele (1) și (2) vor avea următorul cuprins:

„(1) Semnăturile se colectează numai în susținerea candidatului, inclusiv independent sau pentru inițierea referendumului. În cazul alegerilor parlamentare și locale, semnăturile se colectează numai în circumscripțiile în care candidează candidații.

(2) Au dreptul de a colecta semnături candidații, inclusiv cei independenți și membrii grupurilor de inițiativă care desemnează și/sau susțin acești candidați la alegeri, persoanele împuternicite de aceștia, precum și membrii grupului de inițiativă pentru inițierea referendumului.”

Alineatul (6) va avea următorul cuprins:

„(6) Persoana care colectează semnăturile alegătorilor semnează fiecare foaie din listele de subscripție. La sfârșitul fiecărei foi din listele de subscripție, colectorul face o mențiune, atestând faptul că semnăturile au fost colectate de el personal și că el confirmă autenticitatea semnatarilor, apoi semnează.”

Se completează cu alineatul (7) cu următorul cuprins:

„(7) Particularitățile colectării semnăturilor pentru susținerea candidaților din circumscripțiile uninominale de peste hotarele țării în cazul alegerilor parlamentare sunt prevăzute de prezentul cod.”

11. Articolul 44 alineatul (1) după cuvântul „prezintă” se introduc cuvintele „personal de candidat”

La lit. a) sintagma „art. 79” se înlocuiește cu „art. 78, 79”

La lit. b) cuvântul „independent” se exclude.

Se completează după lit. e) cu lit. e¹) cu următorul cuprins: „e¹) cazierul de integritate a candidatului eliberat în condițiile legii”

12. La articolul 45 alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Comisia Electorală Centrală înregistrează persoanele de încredere ale concurenților electorali în alegerile pentru funcția de Președinte al Republicii Moldova. În cazul alegerilor deputaților în Parlament și pentru funcțiile de primar și consilier al consiliului local, persoanele de încredere ale candidaților sînt înregistrate de către consiliul electoral de circumscripție respectiv.”

13. La articolul 46 alineatul (6), textul „articolelor 79 și” se înlocuiește cu cuvântul „articolului”.

14. La articolul 48 alineatul (1) va avea următorul cuprins:

„(1) Modelul și textul buletinului de vot pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova sau pentru organizarea referendumului republican se aprobă prin hotărîre a Comisiei Electorale Centrale. Modelul buletinului de vot pentru alegerile deputaților în Parlament sau alegerile locale se stabilește de Comisia Electorală Centrală, iar textul se aprobă prin hotărîre a consiliului electoral de circumscripție respectiv.”

15. Articolul 53:

la alineatul (2), litera a) va avea următorul cuprins:

„a) alegătorii care au venit la secția de votare cu certificat pentru drept de vot în cazul alegerilor prezidențiale și referendumurilor republicane. În cazul alegerilor parlamentare, locale sau referendumurilor locale vor fi acceptate doar certificatele pentru drept de vot de pe teritoriul circumscripției respective. Certificatul pentru drept de vot rămîne la biroul secției de votare și se anexează la lista suplimentară;”

16. La articolul 60 alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele totalizării voturilor pe țară în ansamblu într-un proces-verbal, care se semnează de membrii comisiei, și întocmește un raport cu privire la rezultatele alegerilor, în cazul alegerilor prezidențiale și referendumurilor republicane. În cazul alegerilor parlamentare Comisia Electorală Centrală consemnează rezultatele totalizării voturilor pe fiecare circumscripție uninominală în baza proceselor verbale de totalizare ale consiliilor electorale de circumscripție respective. Copiile proceselor-verbale cu privire la totalizarea rezultatelor alegerilor se înmînează reprezentanților concurenților electorali și observatorilor, la solicitarea acestora.”

17. Articolul 64¹:

La alineatul (3) cuvîntul „parlamentare” se exclude. În propoziția a doua, după cuvîntul „alegeri” se introduce cuvîntul „parlamentare.”

La alineatele (4) și (5) cuvîntul „parlamentare” se exclude.

18. La articolul 65 alin. (6) prima propoziție va avea următorul cuprins: „Contestațiile privind finanțarea campaniilor electorale se adresează Comisiei Electorale Centrale, în cazul partidelor politice, blocurilor electorale și candidaților independenți în alegerile prezidențiale, sau consiliilor electorale de circumscripție, în cazul alegerilor parlamentare și candidaților independenți în alegerile locale.”

19. La articolul 66 alineatul (2) după cuvîntul „alegerilor” se introduc cuvintele „parlamentare și”

20. La articolul 69 alineatul (4) cuvintele „alegerilor locale” se înlocuiesc cu „alegerilor parlamentare și locale”

La alineatul (5) cuvintele „parlamentare și” se exclude, iar cuvintele „alegerilor locale” se înlocuiesc cu „alegerilor parlamentare și locale”.

21. Titlul III va avea următorul cuprins:

„TITLUL III

ALEGERILE PARLAMENTARE

Articolul 72. Aplicarea prezentului titlu

Prevederile prezentului titlu (art.72 – art.94¹) sînt aplicabile numai în cazul alegerilor Parlamentului.

Articolul 73. Alegerile Parlamentului

(1) Parlamentul se alege prin vot universal, egal, direct, secret și liber exprimat pentru un mandat de 4 ani.

(2) Deputații în Parlament se aleg în 101 circumscripții uninominale, cîte unul de la o circumscripție, în baza sistemului de vot majoritar.

Articolul 74. Circumscripțiile uninominale

(1) Pentru alegerea deputaților în Parlament, Comisia Electorală Centrală constituie 101 circumscripții uninominale permanente care acoperă întreg teritoriul Republicii Moldova, inclusiv pentru secțiile de votare peste hotare și pentru localitățile din stînga Nistrului.

(2) Circumscripțiile uninominale se formează după principiul teritorial-demografic în una sau în mai multe localități vecine, avînd la bază un număr relativ egal de alegători în fiecare circumscripție electorală. Baza de calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie numărul alegătorilor înscriși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri naționale.

(3) Circumscripția uninominală se formează din localitățile unei unități administrativ-teritoriale de nivelul doi, sau, în scopul unei organizări mai optimale, diferitor unități.

(4) În cazul în care numărul alegătorilor într-o localitate este mai mare decât cel mediu calculat pentru o circumscripție electorală uninominală, în această localitate se formează mai multe circumscripții electorale uninominale.

(5) Pentru constituirea circumscripțiilor uninominale peste hotarele țării, se va ține cont, în special, de criteriile prevăzute la art. 29¹ alin. (3) care se vor aplica corespunzător.

(6) Revizuire hotarelor circumscripțiilor uninominale poate fi efectuată cu cel tîrziu 90 de zile înaintea alegerilor ordinare.

(7) Lista circumscripțiilor uninominale, cu indicarea numerelor și a hotarelor, se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Articolul 75. Secțiile de votare. Consiliile electorale de circumscripție și birourile electorale ale secțiilor de votare.

(1) În scopuri de organizare și efectuare a alegerilor, Comisia Electorală Centrală formează, cu cel puțin 55 de zile înainte de efectuarea lor, consilii electorale de circumscripție în condițiile art.27, care se aplică în modul corespunzător. Atribuțiile consiliilor electorale de circumscripție sînt cele expuse la art.28 ale cărui prevederi se aplică în modul corespunzător.

(2) Pentru secțiile de votare peste hotare Comisia Electorală Centrală va forma un consiliu electoral distinct care va activa în raza mun. Chișinău și va asigura organizarea proceselor electorale pentru circumscripțiile uninominale constituite peste hotare.

(3) Circumscripțiile uninominale se divizează în secții de votare în condițiile art.29 și art.29¹, care se aplică în modul corespunzător.

(4) La secțiile de votare se formează birouri electorale ale acestora, al căror mod de constituire și ale căror atribuții sînt prevăzute la art.29, art.29¹ și art.30, care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 76. Candidații la funcția de deputat în Parlament

Candidați la funcția de deputat în Parlament pot fi persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vârsta de 18 ani, dețin cetățenia Republicii Moldova, nu cad sub incidența art. 2 alin. (6¹) din Legea despre statutul deputatului în Parlament și întrunesc alte condiții prevăzute de prezentul cod.

Articolul 77. Stabilirea datei alegerilor

(1) Alegerile deputaților în Parlament se desfășoară în cel mult 3 luni de la expirarea mandatului sau de la dizolvarea Parlamentului precedent.

(2) Data alegerilor Parlamentului se stabilește prin hotărîre a Parlamentului cu cel puțin 60 de zile înainte de ziua alegerilor.

(3) În cazul dizolvării Parlamentului, prin același decret al Președintelui Republicii Moldova, se stabilește data alegerii noului Parlament. Alegerile anticipate vor avea loc peste cel puțin 60 de zile, dar nu mai tîrziu de 3 luni de la dizolvarea Parlamentului.

Articolul 78. Desemnarea și înregistrarea candidaților

(1) Desemnarea candidaților la funcția de deputat pentru fiecare circumscripție uninominală se face potrivit prevederilor statutare ale partidelor și/sau blocurilor electorale.

(2) Candidații desemnați de partide, precum și cei independenți pot candida doar într-o singură circumscripție uninominală.

(3) Candidații la funcția de deputat sunt înregistrați de către consiliile electorale de circumscripție.

(4) Pentru a fi înregistrați, candidații la funcția de deputat în Parlament depun actele indicate la art.44, care se aplică în modul corespunzător și listele de subscripție în condițiile art. 79.

(5) Persoanele care vor candida la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale de peste hotare vor fi înregistrate la consiliul electoral de circumscripție responsabil pentru organizarea alegerilor peste hotarele țării, care va activa în raza mun. Chișinău.

Articolul 79. Condițiile speciale pentru listele de subscripție

(1) Pentru a fi înregistrat de consiliul electoral de circumscripție candidatul prezintă, în condițiile art.42 și art.43, liste de subscripție care conțin semnăturile a cel puțin 1000 și cel mult 2000 de susținători cu drept de vot din circumscripția uninominală unde intenționează să candideze.

(2) În cazul în care, la verificarea de către consiliul electoral de circumscripție, în listele de subscripție se depistează semnături false sau semnături repetate în mai multe liste, precum și cele efectuate cu încălcarea art. 42 și 43 semnăturile respective se exclud.

(3) Dacă, la verificare, se constată că nu este prezentat numărul necesar de semnături sau, în urma excluderii semnăturilor nevalabile, numărul lor s-a redus față de plafonul minim prevăzut la alin.(1), candidatul nu este înregistrat, iar hotărîrea respectivă i se comunică în termen de 24 de ore de la adoptare.

(4) Nu se admite depunerea unor liste de subscripție suplimentare după ce consiliul electoral de circumscripție a primit și a înregistrat în registru setul de documente prevăzut la art.44.

(5) Semnăturile pentru susținerea candidaților din circumscripțiile uninominale peste hotarele țării pot proveni de la oricare din aceste circumscripții.

Articolul 80. Grupurile de inițiativă pentru susținerea candidaților la funcția de deputat în Parlament

(1) În cazul în care inițiativa de a susține candidați la funcția de deputat în Parlament vine de la cetățeni, se constituie un grup de inițiativă pentru susținerea candidatului din cel puțin 20 de persoane și cel mult 100 de persoane cu drept de vot. Grupul de inițiativă se constituie în urma unei adunări, la care este prezent și se susține candidatul la funcția de deputat, se alege conducătorul grupului și se aprobă lista membrilor grupului de inițiativă, cu indicarea datelor de identitate ale acestora. Grupul de inițiativă poate susține doar un singur candidat la funcția de deputat. Membrii unui grup de inițiativă nu pot fi în același timp membri ai altui grup de inițiativă.

(2) În cazul partidelor politice și blocurilor electorale, grupurile de inițiativă pot fi constituite de către organul de partid care potrivit prevederilor statutare este în drept să desemneze candidați la funcția de deputat în Parlament.

(3) Lista membrilor grupului de inițiativă, în care este indicat conducătorul acestui grup, se depune la consiliul electoral de circumscripție, cel târziu cu 50 de zile înainte de ziua alegerilor, personal de către persoana propusă drept candidat la funcția de deputat. În listă se indică numele și prenumele, anul nașterii și domiciliul membrilor grupului de inițiativă.

(4) Dacă aceste condiții sînt îndeplinite, consiliul electoral de circumscripție înregistrează grupul de inițiativă și eliberează membrilor acestui grup legitimații în decursul a 3 zile de la data depunerii listei membrilor.

Articolul 81. Retragera candidatului

(1) Candidatul are dreptul să-și retragă candidatura, dar nu mai târziu decît cu 7 zile înainte de ziua alegerilor.

(2) Decizia privind retragerea se adoptă de candidat și se prezintă consiliului electoral de circumscripție, care o face publică imediat.

(3) Dacă în circumscripția uninominală a fost înregistrat un singur candidat și acesta s-a retras ori nu a participat la alegeri din alte motive, se organizează din nou alegeri parțiale, în condițiile prezentului Cod.

Articolul 82. Listele electorale

Listele electorale pentru alegerea Parlamentului se întocmesc în condițiile capitolului 5 (art.39 și art.40), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 83. Campania electorală pentru alegerile Parlamentului

Campania electorală pentru alegerile Parlamentului începe nu mai devreme de 30 de zile înainte de ziua alegerilor și se desfășoară în conformitate cu capitolul 7 (art.45 – art.47), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 84. Buletinele de vot

(1) Buletinele de vot se întocmesc în conformitate cu capitolul 8 (art.48 și art.49), care se aplică în modul corespunzător.

(2) Candidatul independent se înscrie în buletinul de vot într-un patralater aparte, în care se indică numele, prenumele și se scriu cuvintele "Candidat independent".

Articolul 85. Votarea. Condițiile speciale ale dreptului de vot

(1) Votarea în cadrul alegerilor Parlamentului se efectuează în conformitate cu capitolul 9 (art.50 – art.55), care se aplică în modul corespunzător.

(2) La alegerile parlamentare nu participă alegătorii care nu domiciliază în circumscripția uninominală respectivă.

Articolul 86. Numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor

Numărarea voturilor și totalizarea rezultatelor alegerilor Parlamentului se efectuează în conformitate cu capitolul 10 (art.56 – art.60), care se aplică în modul corespunzător.

Articolul 87. Alegerea deputatului în Parlament

(1) Candidatul pentru funcția de deputat în Parlament se consideră ales dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.

(2) Dacă mai mulți candidați au acumulat un număr egal de voturi, consiliul electoral de circumscripție stabilește învingătorul prin tragere la sorți, consemnând faptul respectiv într-un proces-verbal.

Articolul 88. Atribuirea mandatelor

(1) După primirea din toate secțiile de votare dintr-o circumscripție uninominală a proceselor-verbale ale birourilor electorale ale secțiilor de votare, în care sînt indicate rezultatele numărării voturilor, consiliul electoral de circumscripție totalizează numărul de voturi valabil exprimate, obținut de fiecare candidat, pentru a stabili cine a fost ales.

(2) Comisia Electorală Centrală atribuie mandatele candidaților aleși în circumscripții electorale uninominale.

Articolul 89. Confirmarea rezultatelor alegerilor și validarea mandatelor de către Curtea Constituțională

(1) Comisia Electorală Centrală, în termen de 48 de ore după totalizarea rezultatelor alegerilor, prezintă Curții Constituționale actele menționate la art.60 și listele deputaților aleși.

(2) În termen de 10 zile după primirea actelor de la Comisia Electorală Centrală, dar nu mai devreme de soluționarea definitivă de către instanțele de judecată a contestațiilor depuse conform procedurilor stabilite de legislație, Curtea Constituțională confirmă sau infirmă, printr-un aviz, legalitatea alegerilor. Concomitent, Curtea Constituțională validează mandatele deputaților aleși.

(3) Curtea Constituțională infirmă rezultatele alegerilor și în cazul în care, după desfășurarea alegerilor parțiale, nu a fost ales numărul de cel puțin 2/3 de mandate de deputat.

Articolul 90. Atestarea rezultatelor alegerilor de către Comisia Electorală Centrală

(1) Procesul-verbal cu privire la rezultatele alegerilor, însoțit de avizul Curții Constituționale prin care se confirmă legalitatea alegerilor și hotărârea privind validarea a cel puțin 2/3 din numărul de mandate de deputat, se transmit de Curtea Constituțională Parlamentului în termen de 2 zile de la adoptare. Copiile actelor menționate se transmit și Comisiei Electorale Centrale.

(2) În cazul în care Curtea Constituțională confirmă legalitatea alegerilor în cel puțin 2/3 din circumscripțiile uninominale, Comisia Electorală Centrală eliberează legitimații deputaților aleși.

(3) Comisia Electorală Centrală dispune publicarea rezultatelor finale ale alegerilor în termen de 24 de ore de la primirea actelor de la Curtea Constituțională.

Articolul 91. Alegeri nule

Dacă Curtea Constituțională stabilește că în procesul alegerilor și/sau la numărarea voturilor au fost comise încălcări ale prezentului cod care au influențat rezultatele votării și atribuirea mandatelor, alegerile în circumscripțiile respective sînt declarate nule.

Articolul 92. Alegeri parțiale

(1) În cazul în care, în urma alegerilor parlamentare în circumscripția uninominală nu a fost ales un deputat, inclusiv în cazul stipulat în art. 81 alin. (3), sau funcția de deputat a devenit vacantă, Comisia Electorală Centrală va fixa, în termen de 2 săptămîni, data alegerilor parțiale în circumscripția uninominală neocupată.

(2) Mandatul deputatului ales va dura pînă la expirarea mandatului general al Parlamentului.

(3) Dacă vacanța funcției de deputat a apărut în ultimul an înainte de expirarea mandatului Parlamentului, alegeri noi în circumscripțiile uninominale neocupate nu se organizează.

Articolul 93. Votarea repetată

(1) Dacă alegerile au fost declarate nule, Comisia Electorală Centrală organizează, în termen de 2 săptămîni, votarea repetată în circumscripțiile respective.

(2) Alegerile repetate se organizează în baza acelorași liste electorale, cu aceleași organe electorale și cu participarea acelorași candidați.

(3) Concurenții electorali vinovați de încălcări ale prevederilor prezentului cod se sancționează sau se exclud din buletinele de vot în baza unei hotărîri judecătorești

definitive, iar consiliile și birourile electorale care au comis asemenea încălcări se înlocuiesc.

Articolul 94. Alegeri noi ale Parlamentului

(1) Dacă și după votarea repetată alegerile sînt declarate nule, Comisia Electorală Centrală stabilește data desfășurării alegerilor noi, care au loc peste cel puțin 60 de zile de la data cînd alegerile sînt declarate nule.

(2) Prevederile alin.(1) se aplică și în cazul în care după alegerile parțiale nu au fost validate mandatele a cel puțin 2/3 din deputații aleși pe circumscripții uninominale.

(3) Alegerile noi se efectuează în condițiile prezentului cod.

Articolul 94¹. Revocarea (ridicarea mandatului) deputatului

Deputatul poate fi revocat din funcție prin referendum local în condițiile prezentului cod.”

22. La articolul 175 propoziția a doua, după cuvîntul „Revocarea” se introduce cuvîntul „deputatului,”

23. Articolul 176 se completează cu alineatul (5) cu următorul cuprins:

„(5) Referendumul local pentru revocarea deputatului poate fi inițiat după expirarea unui an de la intrarea acestuia în funcție sau de la data referendumului local precedent pentru revocarea aceluiași deputat. Revocarea deputatului nu poate fi inițiată pe parcursul ultimului an înainte de expirarea mandatului.”

24. Articolul 177 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Revocarea deputatului prin referendum poate fi inițiată în cazul în care acesta nu respectă interesele comunității din circumscripție, nu exercită în mod adecvat atribuțiile de deputat prevăzute de lege, încalcă normele morale și etice, fapte confirmate în modul stabilit.”

25. La articolul 178 lit. g) după cuvîntul „funcție” se introduc cuvintele „a deputatului,”

26. Articolul 179 se completează cu o propoziție cu următorul cuprins:

„În cazul referendumului local pentru revocarea deputatului data se stabilește de către Comisia Electorală Centrală în baza încheierii instanței de judecată respective.”

27. Articolul 180 se completează cu lit. e) cu următorul cuprins:

„ e) de 1/3 la sută din numărul cetățenilor cu drept de vot care domiciliază pe teritoriul unității administrativ-teritoriale respective sau circumscripției uninominale în

cazul revocării primarului sau deputatului. Revocarea deputatului se inițiază doar de către cetățeni și care au domiciliul în circumscripția uninominală în care a fost ales.”

28. La articolul 181 alin. (1) după cuvintele „administrativ-teritoriale” se introduce cuvintele „sau circumscripției uninominale”.

La alineatul (2) propoziția a doua după cuvântul „revocarea” se introduc cuvintele „deputatului sau”.

29. Articolul 182 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins.

„(4) Pentru efectuarea referendumului local pentru revocarea deputatului sau primarului, este necesară colectarea semnăturilor a cel puțin 1/3 din numărul cetățenilor cu drept de vot care domiciliază în circumscripția uninominală sau unitatea administrativ-teritorială respectivă.”

31. La articolul 185 alin. (1) propoziția a doua, după cuvântul „revocarea” se introduce cuvintele „deputatului sau”

31. Articolul 186 se completează cu alineatul (3) cu următorul cuprins:

„(3) Decizia privind desfășurarea referendumului local pentru revocarea deputatului este adoptată prin încheiere a instanței de judecată din raza circumscripției uninominale respective. Decizia va cuprinde:

- a) Rezultatele verificării listelor de subscripție;
- b) Motivele revocării deputatului;
- c) Propunerea privind data referendumului, care poate fi efectuat peste cel puțin o lună și nu mai târziu de 60 de zile din ziua adoptării deciziei; ”

31. Articolul 187 se completează cu alineatul (6) cu următorul cuprins:

„(6) Referendumul pentru revocarea deputatului se desfășoară în circumscripția uninominală în care a fost ales în condițiile prezentului cod.”

33. La articolul 189 cuvântul „parlamentare” se exclude.

34. Articolul 197 se completează cu alineatul (4) cu următorul cuprins:

„(4) În cazul referendumului de revocare a deputatului totalizarea și confirmarea rezultatelor se va efectua de Comisia Electorală Centrală și Curtea Constituțională în condițiile prevăzute de art. 88, 89 și 91 care se aplică în modul corespunzător.”

35. La articolul 198 alin. (1) propoziția a doua va avea următorul cuprins: „Decizia privind revocarea deputatului sau primarului se consideră adoptată prin referendum local dacă pentru ea a votat nu mai puțin de jumătate din numărul alegătorilor din circumscripția respectivă, dar nu mai puțin de numărul alegătorilor care au votat în cazul alegerii deputatului sau primarului.”

Alineatul (2) va avea următorul cuprins:

„(2) În cazul în care deputatul sau primarul este revocat prin referendum, Comisia Electorală Centrală va stabili data alegerilor noi conform prevederilor titlului III (art. 72-94) și V (art.118-140), care se aplică în modul corespunzător.”

36. Articolul 199 se exclude.

Art.II. – Legea despre statutul deputatului în Parlament nr. 39-XIII din 07 aprilie 1994 (Republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, nr. 59-61, art. 201), cu modificările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

Articolul 2:

La alineatul (6¹) după cuvintele „în caz de” se introduc cuvintele „revocare prin referendum în condițiile Codului electoral, și în caz de”

alineatele (10) și (11) vor avea următorul cuprins:

„(10) În caz de vacanță a mandatului de deputat, la sesizarea Parlamentului sau din oficiu, Comisia Electorală Centrală organizează alegerile parțiale.

(11) Deputatul ales în urma alegerilor parțiale intră în exercițiul mandatului după validarea acestuia de către Curtea Constituțională și își exercită funcțiile pe durata mandatului Parlamentului.”.

Art.III. – Dispoziții finale și tranzitorii

(1) Prezenta lege intră în vigoare la data publicării.

(2) În termen de 6 luni de la data publicării prezentei legi, Guvernul va prezenta Parlamentului propuneri pentru aducerea legislației în vigoare în concordanță cu prezenta lege.

(3) Alegeri ale deputaților în Parlament din circumscripțiile uninominale constituite pentru localitățile din stînga Nistrului, aflate temporar în afara controlului constituțional, vor fi organizate după restabilirea controlului constituțional din partea autorităților publice ale Republicii Moldova.

(4) Comisia Electorală Centrală, în termen de 6 luni, va constitui circumscripțiile uninominale permanente și va întreprinde măsurile necesare pentru pregătirea următoarelor alegeri parlamentare, asigurînd informarea funcționarilor electorali, a alegătorilor și a altor subiecți vizați privind noile reglementări ale legislației electorale.

PREȘEDINTELE PARLAMENTULUI

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative

Proiectul de lege pentru modificarea și completarea unor acte legislative vine cu modificări la Codul electoral al Republicii Moldova și la Legea despre statutul deputatului în Parlament.

Prin inițiativa în cauză se propune modificarea sistemului electoral al Republicii Moldova în cazul alegerilor parlamentare. Proiectul prevede trecerea de la un sistem electoral cu reprezentare proporțională pe liste de partid la un sistem prin vot majoritar pe circumscripții uninominale.

În prezent, Parlamentul se alege în bază de liste de partid, într-o singură circumscripție națională în care se aleg 101 deputați.

Totodată, practica internațională cunoaște două sisteme electorale de bază: sistemul majoritar și cel proporțional, precum și o mare varietate de sisteme electorale combinate.

Sistemul electoral prin vot majoritar se caracterizează prin faptul că alegerile se desfășoară în circumscripții uninominale, de obicei, un mandat la o circumscripție și este declarat învingător cel care obține cele mai multe voturi (majoritate relativă) sau cel puțin jumătate plus unu din voturile valabil exprimate (majoritate absolută).

O asemenea practică nu este nouă pentru Republica Moldova deoarece a fost aplicată pînă în anul 1994 pentru alegerile parlamentare și pînă în prezent, se aplică pentru alegerea primarilor.

Sistemul electoral prin vot proporțional sau în baza listelor de partid presupune alegeri într-o singură circumscripție națională în care se aleg toți deputații reieșind din rezultatele obținute de fiecare concurent electoral luîndu-se în calcul o anumită proporție care diferă în dependență de formula aplicată.

În practica electorală internațională sistemul electoral majoritar sută la sută este aplicat de zeci de ani în așa state cu o democrație dezvoltată precum SUA, Canada, Marea Britanie sau Franța. În multe state din lume camerele superioare ale legislativelor, de asemenea, se aleg prin vot majoritar.

Sistemul electoral care combină avantajele fiecăruia sau numit sistem mixt este aplicat în state ca Germania, Ungaria, Lituania, Japonia și alte state.

Analizînd practica internațională distingem că nu există un model unic și fiecare țară își alege în mod suveran modelul electoral care este cel mai potrivit la o anumită perioadă. Multiplele recomandări ale Comisiei de la Veneția și OSCE, de asemenea menționează faptul că alegerea sistemului electoral este decizia suverană a fiecărui stat.

Fiecare din sistem electoral are atît avantaje cît și dezavantaje. Totodată, examinînd practica electorală și politică a Republicii Moldova în ultimii 20 de ani, luînd act de rezultatele ultimelor sondajelor de opinie și solicitările directe ale cetățenilor (peste 75 la sută din numărul alegătorilor), s-a constatat necesitatea perfecționării acestui sistem și cea mai optimă cale ar fi un sistem electoral prin vot majoritar pe circumscripții uninominale unde deputații vor fi aleși direct de cetățeni.

Votarea deputaților în bază de liste de partid nu mai este justificată dat fiind pierderea contactului dintre cetățeni cu aleșii poporului. De multe ori cetățenii nu cunosc marea majoritate a candidaților de pe listele de partid cu excepția a cîțiva din lideri și nici un au cum influența formarea acestor liste care este doar prerogativa conducerii formațiunii politice.

Conform art. 68 alin. (1) din Legea Supremă, *În exercitarea mandatului, deputații sînt în serviciul poporului.* În realitate această normă de drept nu-și găsește dezvoltare plenară. Iar poporul, de regulă, votează pentru o formațiune, pentru lider, pentru anumite simboluri politice. În această situație, ceilalți deputați aleși pe lista partidului nu au proprie identitate politică, fiind obligați moral să voteze la fel ca și liderul lor, sau cum decide partidul.

În acest caz, în vederea asigurării unei transparențe maxime și apropierea cetățenilor de alegătorii săi se impune această schimbare, astfel ca cetățenii să poată să aleagă persoane concrete care să le reprezinte circumscripția electorală în forul legislativ suprem.

Acest fapt ar putea favoriza mult și la asigurarea unei stabilități mai mari și a va spori independența deputaților în acțiunile sale.

În asemenea situație, este evidentă necesitatea operării modificărilor propuse, potrivit cărora poporul va avea posibilitatea să știe pentru cine votează, iar deputatul ales trebuie să știe că în cazul în care nu-și îndeplinește datoria, poporul care l-a votat poate să-l înlocuiască printr-o persoană mai credibilă, mai competentă.

Deci, prin acest proiect de lege se propune schimbarea modului de alegere a Parlamentului Republicii Moldova, în rezultatul căruia deputații vor fi aleși în 101 circumscripții uninominale. Acest sistem, care există în mai multe țări din lume și-a demonstrat eficiența și poate fi preluat în cele mai bune condiții.

Din punct de vedere social, modificările propuse oferă fiecărui cetățean un acces mai mare la procesul decizional la nivel legislativ prin intermediul deputatului ales, dat fiind faptul că ultimul este dependent de votul fiecărui cetățean din localitățile de circumscripție.

În același timp, crește și responsabilitatea partidelor, care rămîn a fi principalele formațiuni politice abilitate să identifice, să pregătească și să promoveze cadre pentru sistemul politic și administrativ al Republicii Moldova, însă, vor fi obligate să țină cont de competența acestora și de credibilitatea candidaților propuși în fața alegătorilor din circumscripția uninominală.

La fel, în vederea asigurării dreptului de a fi ales (art. 38 alin. (3) din Legea Supremă), crește posibilitatea pentru fiecare cetățean de a deveni un deputat independent, avînd în vedere că numărul total al voturilor necesare se diminuează, față de situația actuală în care aceștia candidează într-o circumscripție unică.

Este necesar de remarcat că subiectul modificării sistemului electoral al Republicii Moldova a fost expertizat deja de către Comisia Europeană pentru democrație prin Drept al Consiliului Europei (Comisia de la Veneția).

Prin avizul CDL-AD(2014)003, la cea de-a 98 sesiune plenară a Comisiei de la Veneția din 21-22 martie 2014 a fost aprobată opinia la proiectul de lege cu privire la modificarea Codului electoral care prevedea trecerea de la un sistem electoral prin vot proporțional pe liste de partid la un sistem mixt, în care o parte din deputați erau aleși prin vot majoritar pe circumscripții uninominale.

Concluziile de bază ale avizului au constat în următoarele:

- Alegerea sistemului electoral este o decizie suverană a statului;
- În cazul specific Republicii Moldova, la constituirea circumscripțiilor uninominale este necesar de a găsi soluții viabile ce țin de reprezentarea

adecvată a cetățenilor din stînga Nistrului și a celor care locuiesc peste hotarele țării;

- Orice modificare de așa anvergură trebuie făcută cu suficient timp înainte de următoarele alegeri ordinare (cel puțin un an);
- Este preferabil ca o asemenea schimbare să fie larg discutată și dezbătută în societate și să existe un relativ consens din partea actorilor electorali.

În contextul acestui aviz, menționăm că majoritatea a recomandărilor experților Comisiei de la Veneția au fost luate în considerație (constituirea circumscripțiilor, dreptul cetățenilor din stînga Nistrului și de peste hotare etc), astfel ca acest proiect să corespundă celor mai bune practici în materie electorală luînd act de standardele Consiliului Europei și OSCE/ODIHR.

Mai mult ca atît, la identificarea soluțiilor ce țin de asigurarea votului peste hotarele țării s-au luat în considerare recomandările anterioare ale experților (avizul Comisiei de la Veneția din 13 iunie 2016 CDL-AD(2016)021), precum și studiul comparativ al votului peste hotare nr. 580 din 6 octombrie 2010 efectuat de către Comisia de la Veneția (CDL-EL(2010)013rev2).

Modificarea sistemului electoral va aduce un șir de avantaje dar cele mai importante vor fi următoarele:

- Alegătorii își vor alege direct deputații pe care îi cunosc, în care au încredere și care provin din circumscripția în care locuiesc.
- Deputații vor fi mai aproape de cetățeni, vor reprezenta uniform toată țara și toate categoriile de oameni, inclusiv minoritățile.
- Deputații vor fi responsabili direct față de cetățeni și vor putea fi revocați (ridicat mandatul) de aceeași cetățeni prin referendum local. Astăzi nu există posibilitate de revocare a deputaților.
- Cetățenii domiciliați peste hotarele țării vor putea alege proprii candidați din diasporă și vor vota pentru circumscripțiile uninominale constituite peste hotarele țării constituite în baza unor criterii clare.

Este evident că unele propuneri ar putea trezi dezbateri aprinse dar autorii consideră că din punct de vedere conceptual este necesar să venim cu elemente concrete ce țin de votarea peste hotarele țării și în stînga Nistrului.

Ar putea trezi discuții procedura de revocare sau ridicare a mandatului de deputat dar la acest aspect este necesar de a veni cu unele precizări. În pofida principiului constituțional al nulității mandatului imperativ, art. 69 alin. (2) din Legea Supremă prevede expres posibilitatea încetării mandatului de deputat înainte de termen, inclusiv prin intermediul instituției ridicării mandatului. Deja există practică parlamentară, confirmată de Curtea Constituțională de ridicare a mandatului de deputat în Parlament pentru incompatibilitate.

Totodată, procedura de ridicare a mandatului nu este bine dezvoltată în legislație. Este relevant, în acest context, aprecierea Curții Constituționale (HCC nr.8 din 19.06.2012):

„53. Curtea reține că, după cum rezultă din norma constituțională, reglementarea cazurilor de încetare forțată a mandatului deputatului este apanajul Parlamentului, inclusiv ridicarea mandatului deputatului în cazul eschivării acestuia de la exercitarea îndatoririlor

inerente calității de deputat, ținând cont de principiile și spiritul Constituției, normele și standardele democratice și având în vedere practica altor state în domeniu.”

„57. În țările în care excluderea definitivă este posibilă, motivele pentru care aceasta poate avea loc variază destul de puternic. În general, acestea sînt de trei tipuri: sancțiune disciplinară, pierderea condițiilor de eligibilitate, precum și exercitarea unei activități incompatibile cu mandatul de deputat. Există și alte motive pentru care un membru poate fi exclus din Parlament, precum ar fi cunoașterea insuficientă a limbii oficiale, fapt ce nu permite exercitarea mandatului de parlamentar, cum este cazul Letoniei.

„67. Avînd în vedere lipsa normelor legale privind ridicarea mandatului deputatului, acest mecanism ar putea fi aplicat doar după adoptarea legii în acest sens, ținînd cont de considerațiile expuse de Curte în prezenta hotărîre, Curtea rezervîndu-și dreptul de a se pronunța în privința aspectelor suplimentare în cadrul unui eventual control de constituționalitate.

68. În lumina celor expuse, în sensul alineatului (2) al articolului 69 din Constituție, încetarea calității de deputat prin “ridicarea mandatului” poate avea loc în condițiile expres prevăzute de Constituție, de legile care reglementează organizarea și funcționarea Parlamentului și care definesc statutul deputatului.”

Prin adresa din 20 ianuarie 2015, Curtea Constituțională a constatat că, pînă în prezent, Parlamentul nu a adoptat reglementări referitoare la cazurile de ridicare a mandatului și a reamintit despre necesitatea unor asemenea reglementări exprese în legislație.

În vederea stabilirii unor reglementări exprese ce țin de ridicarea mandatului de deputat, în acest proiect de lege se propune o procedură complexă care ar putea avea finalitatea încetării mandatului înainte de termen. Considerăm că această nouă instituție nu contravine principiilor constituționale menționate supra dar dacă va fi nevoie atunci vom veni cu dezvoltarea cadrului legal și constituțional în acest sens în strictă conformitate cu jurisprudența națională și internațională.

Mai jos, prezentăm cele mai importante modificări care vizează Codul electoral:

1. Se introduc noțiunile de circumscripție uninominală și revocare (ridicare a mandatului) a deputatului.

2. Candidații la funcția de deputat vor gestiona de sine stătător fondul electoral și vor prezenta rapoarte financiare.

3. Certificatul pentru drept de vot va putea fi folosit doar în raza circumscripției uninominale.

4. Candidații la funcția de deputat vor depune actele necesare înregistrării la consiliile electorale de circumscripție, care va verifica și înregistra candidații.

5. Contestațiile se vor depune la consiliile electorale de circumscripție iar litigiile se vor examina de instanțele de judecată de circumscripție.

6. Deputații în Parlament se aleg în 101 circumscripții uninominale, prin vot universal, direct, secret, egal și liber exprimat. Cîte unul de la o circumscripție, în baza sistemului de vot majoritar.

7. Circumscripțiile uninominale vor fi create de CEC. Baza de calcul pentru formarea circumscripțiilor uninominale constituie este teritorial-demografic și numărul alegătorilor înscriși în listele electorale la fiecare secție de votare de la ultimele alegeri naționale.

8. Peste hotarele Republicii Moldova și în localitățile din stînga Nistrului se vor forma circumscripții uninominale distincte.

Peste hotarele țării, circumscripțiile vor fi constituite, inclusiv în baza criteriilor stabilite pentru constituirea secțiilor de votare peste hotare, conform recomandărilor anterioare ale Comisiei de la Veneția.

9. Revizuirea hotarelor circumscripțiilor uninominale poate fi efectuată cu cel tîrziu 90 de zile înainte de alegerile ordinare.

10. Comisia Electorală Centrală va forma consiliile electorale de circumscripție cu cel tîrziu 55 de zile înainte de alegeri. Pentru secțiile de votare peste hotare CEC-ul va forma un consiliu electoral distinct care va activa în raza mun. Chișinău.

11. Candidații la funcția de deputat în Parlament pot fi persoanele cu drept de vot care au împlinit, inclusiv în ziua alegerilor, vîrsta de 18 ani, dețin cetățenia Republicii Moldova, nu cad sub incidența art. 2 alin. (6¹) din Legea despre statutul deputatului în Parlament și întrunesc alte condiții prevăzute de prezentul cod.

12. Candidații desemnați de partide, precum și cei independenți pot candida doar într-o singură circumscripție uninominală.

13. Persoanele care vor candida la funcția de deputat în circumscripțiile uninominale de peste hotare vor fi înregistrate la consiliul electoral de circumscripție care va activa în raza mun. Chișinău și format exclusiv pentru a organiza alegerile peste hotarele țării.

14. Semnăturile candidaților se vor colecta doar în circumscripțiile în care candidează. Peste hotare vor putea colecta semnături la oricare circumscripție de peste hotare. Pentru a fi înregistrat candidatul prezintă, liste de subscripție care conțin semnăturile a cel puțin 1000 și cel mult 2000 de susținători cu drept de vot din circumscripția uninominală unde intenționează să candideze.

Se exclude necesitatea autentificării listelor de către primării.

15. Campania electorală va începe nu mai devreme de 30 de zile înainte de alegeri.

16. La alegerile parlamentare pot participa doar alegătorii care domiciliază în circumscripția uninominală respectivă.

17. Candidatul pentru funcția de deputat în Parlament se consideră ales dacă a întrunit majoritatea voturilor valabil exprimate ale alegătorilor care au participat la votare.

18. Pragul de validare a alegerilor se elimină.

19. Totalizarea rezultatelor alegerilor vor fi efectuate de CEC iar confirmarea și validarea de Curtea Constituțională. Pentru ca Parlamentul să fie legal constituit trebuie să fie validate minim 2/3 de mandate.

20. În cazul în care, în urma alegerilor parlamentare în circumscripția uninominală nu a fost ales un deputat sau funcția de deputat a devenit vacantă, Comisia Electorală Centrală va fixa, în termen de 2 săptămîni, data alegerilor parțiale în circumscripția uninominală neocupată. Mandatul deputatului ales va dura pînă la expirarea mandatului general al Parlamentului.

21. Dacă vacanța funcției de deputat a apărut în ultimul an înainte de expirarea mandatului Parlamentului, alegeri noi în circumscripțiile uninominale neocupate nu se organizează.

22. Deputatul va putea fi revocat (ridicat mandatul) prin referendum local.

23. Referendumul local pentru revocarea deputatului poate fi inițiat după expirarea unui an de la intrarea acestuia în funcție sau de la data referendumului local precedent

pentru revocarea aceluiași deputat. Revocarea deputatului nu poate fi inițiată pe parcursul ultimului an înainte de expirarea mandatului.

24. Revocarea deputatului prin referendum poate fi inițiată în cazul în care acesta nu respectă interesele comunității din circumscripție, nu exercită în mod adecvat atribuțiile de deputat prevăzute de lege, încalcă normele morale și etice, fapte confirmate în modul stabilit.

25. În cazul referendumului local pentru revocarea deputatului data se stabilește de către Comisia Electorală Centrală în baza încheierii instanței de judecată respective.

26. Pragul de participare pentru referendum local este eliminat.

27. Decizia privind revocarea deputatului se consideră adoptată prin referendum local dacă pentru ea a votat nu mai puțin de jumătate din numărul alegătorilor circumscripției respective, dar nu mai puțin decât au votat în cazul alegerii deputatului.

Dat fiind modificarea sistemului electoral, se impun și unele modificări la Legea despre statutul deputatului în Parlament referitor la mandatul de deputat ales pe circumscripții uninominale.

În termen de cel mult 6 luni de la intrarea în vigoare a acestei legi, Comisia Electorală Centrală va trebui să constituie circumscripțiile uninominale permanente.

În această ordine de idei, se propune spre examinare și adoptare de către Parlament acest proiect de lege. Aplicarea acestor modificări și completări nu necesită cheltuieli financiare suplimentare și ar trebui să fie asigurată către următoarele alegeri parlamentare.

Deputați în Parlament